

Wat speelt er in Overijssel?

Leerlingen van obs De Rythmeen in Bathmen met de cheque van 35.000 euro: de eerste prijs in de wedstrijd voor het ontwerpen van het groenste schoolplein. Op de voorgrond hun ontwerp.

AUTEUR: Jos Oude Holtkamp

Deze keer in deze rubriek niet een gemeente maar een hele provincie. Aanleiding is een recente prijsvraag in het kader van de ambitie om tot 2025 alle Overijsselse schoolpleinen te vergroenen. Wie schoolplein zegt, zegt buiten spelen. Buiten het eigenlijke werkveld zoekt de provincie naar haar rol en mogelijkheden op dit terrein. Marrit Klompe licht namens de provincie toe.

DE PROVINCIE OVERIJSSSEL WIL DAT SCHOOLPLEINEN VERGROENEN. VANWAAR DEZE AMBITIE?

Natuurbeleid is de afgelopen decennia te ver van mensen af komen te staan, terwijl zij juist behoefte hebben aan natuur dichtbij, de dagelijkse groenbeleving die maakt dat we ons prettiger voelen. Natuur is belangrijk, groen zorgt voor schone lucht, het vergroot het geluksgevoel, mensen genieten ervan. Natuur is geen luxeartikel, maar heel hard nodig.

In 2015 heeft de provincie een onderzoek gedaan naar natuurbeleving in Overijssel. Daaruit

bleek dat mensen graag willen dat kinderen in aanraking komen met natuur. Ook willen ze meer natuur in de stad.

Naar aanleiding van het onderzoek heeft de provincie gekeken hoe zij natuur dicht bij haar inwoners kan brengen. In het koersdocument Natuur voor Elkaar, dat in 2017 met een zeer brede groep maatschappelijke organisaties is opgesteld, zijn vergroening van schoolpleinen en vergroening van de woonomgeving twee belangrijke speerpunten. De uitvoering van het programma is een gezamenlijk inspanning van al die organisaties.

'De prijsvraag heeft veel moois opgeleverd. Het gaat er nu om hoe we krachten kunnen bundelen om de prachtige plannen te realiseren'

Kinderen spelen bij de waterloop op het groene schoolplein van montessorischool De Ontdekking in Deventer.

HOE IS DE STAND VAN ZAKEN ROND DE VERGROENING VAN SCHOOLPLEINEN?

Alle 600 schoolpleinen in Overijssel in 2025 vergroend te hebben vraagt een flinke inspanning. De provincie is samen met IVN, Natuur en Milieu Overijssel en de stichting Springzaad bezig met een plan van aanpak. Daarin geven we aan hoe we scholen willen begeleiden in de omslag van een grijs naar een groen schoolplein. Dat vraagt antwoord op vragen als: hoe ziet natuurlijk spelen er uit, hoe pak je dat aan, hoe betrek je ouders en de buurt erbij? Maar ook hoe kun je de uitvoering en het beheer organiseren? Een groen schoolplein vraagt intensiever beheer dan een schoolplein dat vooral uit tegels bestaat. Daarom is het zo belangrijk dat iedereen er achter staat en de handen uit de mouwen wil steken: ouders, leerkrachten, buurtbewoners en directie.

We zijn nu achter de schermen hard aan het werk

met de voorbereidingen om straks hard met de scholen zelf aan de slag te kunnen gaan.

HOEVEEL NADRUK HEEFT SPELEN IN DE AMBITIE?

Bij de ontwikkeling van het groene schoolplein worden de kinderen zelf betrokken. Zij denken automatisch aan spelen. Vervolgens is het belangrijk dat ontwerpers samen met leerkrachten de wensen van de kinderen vertalen in een concreet plan. Daarbij is het de kunst het groene plein zo in te richten dat kinderen worden uitgenodigd om te spelen en te bewegen. Dat ze zelf hun creativiteit benutten om het eigen spel te ontwikkelen. Praktijkervaringen leren dat een groene speelomgeving aanzet tot meer variatie in het spel en meer samenspielen. Er is minder ruzie en kinderen leren hun grenzen kennen en risico's inschatten. Het belang van het stimuleren van bewegen en creatief spelen en de manieren

I Marrit Klompe werkt bij het team beleidsontwikkeling en realisatie, eenheid Natuur en Milieu van de provincie Overijssel

Het schoolplein van montessorischool De Ontdekking in Deventer werd in 2016 met subsidie van de provincie vergroend.

TINY FORESTS EN COOL NATURE

Het actiepoint 'kinderen en natuur' in het provinciale koersdocument Natuur voor Elkaar behelst behalve vergroening van schoolpleinen ook projecten als Tiny Forests en Cool Nature.

In Overijssel zijn twee Tiny Forest in ontwikkeling, in Zwolle en Deventer. De provincie bekijkt samen met IVN of een verdere uitrol mogelijk is. Het idee van Tiny Forests is ontwikkeld in India. Het kleine bos is niet groter dan een tennisbaan, met een grote diversiteit aan bomen en planten. Een Tiny Forest heeft ongeveer tien jaar nodig om te volgroeien. Kinderen krijgen daarbij eigen verantwoordelijkheden en leren spelenderwijs over de natuur.

Cool Nature is een programma om natuurspeelplekken met een omvang van ten minste twee hectare te ontwikkelen. In Overijssel gebeurt dat nu met provinciale subsidie in Deventer, Hellendoorn, Olst-Wijhe en Wierden. De speelplaatsen bevinden zich dicht bij woonwijken en dagen kinderen uit tot natuurlijk spelen, met bijvoorbeeld omgevallen bomen en waterplekken.

waarop je daar invulling aan kunt geven krijgen veel aandacht in onze contacten met de scholen.

WAT GEBEURT MET DE INZENDINGEN DIE NIET HEBBEN GEWONNEN EN MET SCHOLEN DIE NIET HEBBEN DEELGENOMEN AAN DE PRIJSVRAAG?

Met de 25 scholen die mee hebben gedaan met de prijsvraag gaan we als eerste aan de slag. We vragen hen waar ze behoefte aan hebben. Vaak zijn ze al erg geholpen met ondersteuning in de vorm van kennis, ervaring, en het netwerk dat we kunnen aanbieden.

Zo gaan we allerlei producten en diensten ontwikkelen die het scholen gemakkelijker maken zelf een groen schoolplein te realiseren. Dat kan gaan om hele concrete tips over hoe je een ontwerp kunt maken met kinderen of hoe je samen met de omwonenden van het schoolplein en ouders afspraken kunt maken over aanleg en onderhoud. Maar ook hoe je de financiering kunt regelen. Ook gaan we lesmateriaal ontwikkelen over de betekenis van de natuur dat leerkrachten direct kunnen gebruiken. Daarnaast willen we een leernetwerk opzetten om kennis, ervaringen en inzichten te delen. Alle scholen worden uitge-

nodigd hieraan mee te doen.

In 2016 heeft een Montessorischool in Deventer met provinciale subsidie het schoolplein vergroend. Dat heeft een positieve uitstraling gehad op de buurt en andere scholen. Dit is waar we op hopen: dat er latent al iets broeit en dat we net even dat nodige zetje kunnen geven.

HOE BELANGRIJK IS VERGROENING VOOR DE PROVINCIE IN EEN BREDERE CONTEXT?

Ontmoeting is een steeds belangrijker begrip geworden. Groene speelmogelijkheden zijn natuurlijk op de eerste plaats belangrijk voor de pauzes en lessen tijdens de schooltijden, maar schoolpleinen zijn steeds vaker ook buiten lestijden toegankelijk als speel- en ontmoetingsplek. De functie van het schoolplein verbreedt zich dus naar een sociale ontmoetingsruimte. Een vergelijkbare ontwikkeling zie je in het openbaar groen. Bewoners nemen steeds vaker het initiatief om het groen in hun buurt een andere invulling te geven, zoals een buurttuin. Ook daarin krijgt natuurlijk spelen een plek en krijgt het groen een meer verbindende, sociale functie. In Deventer is een mooi voorbeeld van een buurttuin in een arbeiderswijk. De hele buurt werd

Dat je niet per se veel ruimte nodig hebt voor een natuurlijke speelplek bewijst het buurtproject Het Tussendoortje in de Zwolse wijk Assendorp.

erbij betrokken. Zo kreeg een buurtbewoner een belangrijke rol in het beheer van de speelplek; hij voelde zich gewaardeerd en was trots op zijn verantwoordelijkheid.

Zo zoeken we steeds meer naar onderlinge verbindingen, verbindingen tussen doelen en doelgroepen, dus verder kijken dan het primaire doel. Hier liggen volop kansen, kijk bijvoorbeeld naar groene speelplekken bij verzorgingstehuizen. Ouderen vinden het prachtig om spelende kinderen

om zich heen te hebben en kinderen vinden het leuker om mee te gaan op familiebezoek als ze er avontuurlijk buiten kunnen spelen.

Een andere verbinding die we willen leggen is die met klimaatadaptatie. Wat kunnen scholen doen om zelf regenwater op te vangen waardoor wateroverlast wordt voorkomen, hoe kun je er met groen voor zorgen dat de temperatuur op het schoolplein aangenaam blijft in warme periodes?

GROENSTE SCHOOLPLEIN KOMT IN BATHMEN

Bij de wedstrijd voor het Groenste Schoolplein van Overijssel werden scholen uitgedaagd om hun leerlingen een ontwerp te laten maken voor een schoolplein waar allereerst ruimte is voor natuurlijk spelen en natuureducatie, maar waar ook planten en dieren zich thuis voelen. Het schoolplein moet ook buiten schooltijden een speel- en ontmoetingsfunctie voor de buurt vervullen. De deelnemende scholen kregen bij het ontwerpproces deskundige ondersteuning van medewerkers van Natuur en Milieu Overijssel, IVN Overijssel en Landschap Overijssel. Een jury nomineerde tien inzendingen. Belangrijke criteria waren, behalve het groene gehalte, betrokkenheid van kinderen en buurt, uitvoerbaarheid en beheer, en de bijdrage aan biodiversiteit, duurzaamheid en klimaatadaptatie.

Een kinderjury koos het ontwerp van basisschool De Rythmeen in Bathmen als winnaar. De school krijgt 35.000 euro als bijdrage aan de verwezenlijking van de plannen. De tweede prijs (20.000 euro) was voor basisschool De Polhaar in Dalfsen. Gedeeld derde (elk 10.000 euro) werden Kindcentrum Immanuel in Steenwijkerwold en De Wegwijzer in Schuinesloot.

'Natuur moet niet alleen iets op afstand zijn, het is geen luxeartikel maar heel hard nodig'

Via onderstaande link zijn de ontwerpen uit de prijsvraag voor het Groenste Schoolplein van Overijssel te bekijken. www.groenste-schoolpleinoverijssel.nl

Via de zoekterm 'natuur voor elkaar' is het gelijknamige koersdocument te downloaden op www.overijssel.nl